

vattend, en aan het einde een weinig omgekruld. De bloemen zijn helder oranje-geel, en steken aanmerkelijk uit buiten het omwindsel. Ze sluiten te ongeveer één uur. De buis waar de helmknopjes in zitten is donkerbruin, niet effen, maar overlans gestreept. De bloembodem is naakt en bol, en na den bloeitijd zijn de omwindselblaadjes teruggeslagen. De vruchten zijn rond, doch geribd en met haakjes langs de ribben bezet. De steel van het vruchtpluis is anderhalf maal zoo lang ongeveer als de vrucht. Het vruchtpluis zelf is zeer mooi gevederd. De hoofdnerven zijn door zijdraadjes aan elkaar verbonden, zoodat ze één geheel vormen.

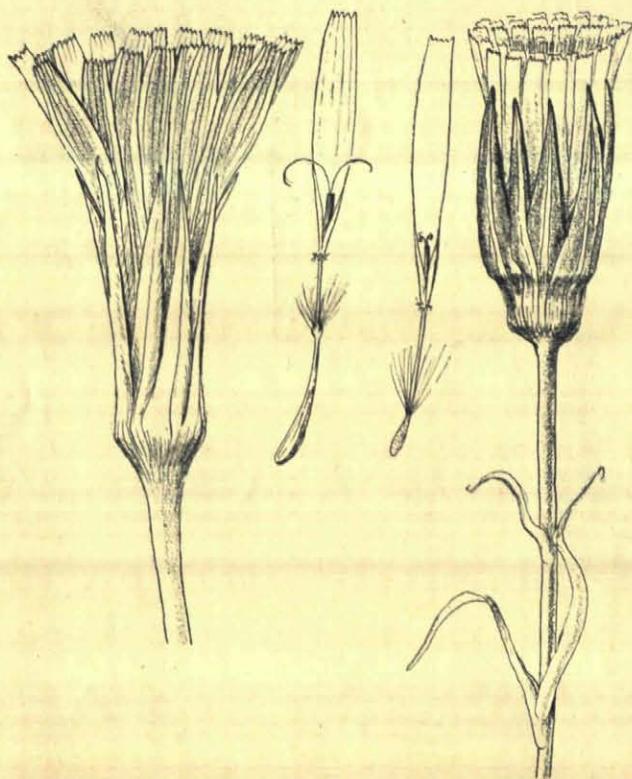
Bij doorsnijden van steel of bladen ziet men, dat de plant een wit, smakeloos melksap afscheidt.

De zeldzame (?) plant groeide langs een zandweg. Er waren slechts enkele exemplaren aanwezig.

Steenwijk, 3 Juli.

J. GODEFROY JR.

President der Zoöl. Bot. Ver.
„Natura," te Meppel.

De beide figuren rechts zijn van *Tragopogon orientalis*, de beide links van onze gewone soort *Morgenster*, *T. pratensis*. De twee lintbloempjes zijn beide genomen uit op één na den buitensten krans van twee even oude bloemen.

Een paar jaar geleden zond mij de heer v. Embden te Utrecht eenige levende ex. van de Oostersche Boksbaard of *Morgenster*. Daar ik meermalen ter determinering, vooral in 't najaar, twijfelachtige ex. van *T. orientale* ontving, plantte ik beide soorten in aantal naast elkaar. Verleden jaar bloeiden beide gelijk en toen kon ik de typische verschillen in

nevenstaand schetsje aangeven. Het hoofdverschil, ik zou haast zeggen het eenige constante verschil, blijft de heldere oranjekleur van de Oostersche soort. Deze wordt echter zoo geel als onze gewone soort, wanneer ze na het maaien nog eens bloeit.

H.

MOOIE PLEKJES.

Nu van lieverlede steeds meer en meer getracht wordt, stukken grond, die tot nu toe woest lagen, productief te maken, en daardoor voor een botanicus de mooiste plekjes verloren gaan, — nu wij in een tijd leven, waarin ieder van ons zijn plantenkennis wil vermeerderen en zich daarvoor gaarne eene kleine opoffering zou getroosten, kan het niet ondiensstig wezen, dunkt mij, van plekjes, die om verschillende redenen merkwaardig zijn, in dit tijdschrift mededeeling te doen.

Ofschoon dit in de verschillende jaargangen zoo af en toe al geschied is, moeten er nog veel inkomen, zal ieder er gemakkelijk van kunnen profiteren. Daarom hoop ik u met een paar van zulke weelderige plekjes en hun plantengroei in dit opstel bekend te maken.

In het oostelijk deel van Twente, liggen, van Losser naar Ootmarsum eene rij heuvelen, waaronder de groep bij Oldenzaal de grootste uitgebreidheid heeft. Zij is niet woest en kaal en slechts met heidestruiken of dwergdennen begroeid, maar door de aanwezigheid van tertiair leem vaak tot den top toe met golvend graan getooid.

Zij heeft haar bronnen en beekjes, die als zilveren linten zich slingeren tusschen het smaragd van kruid, dat welig tiert op de natte oevers.

Zij heeft haar valleien, met haar onafscheidelijke moerassen, haar bosschen en frisch groene weiden, haar toppen met onvergetelijke vergezichten, schoon door roode daken, blinkend door het groen, waarboven de rookwolk wentelend verdwijnt, schoon door zijn torentjes, opdoemend uit een blauwwazig verschiep, dat het oog verrukt.

Ik zag een kind van vijf jaar de helling opwandelen tusschen zijn ouders in; boven gekomen zei het slechts: „O! wat mooi!" en zuchtte daarop diep. Ervaren natuurvrienden, met wien ik door die heerlijke oorden mocht dwalen, riepen vol verrukking: „Net Zuid-Limburg."

En dat mijn landje ook nog in een ander opzicht, nl. in de rijkdom van planten, die heerlijke streek naar de kroon gaat steken, althans met een tweede mag genoemd worden, moogt gij pas beoordeelen als ik u een paar plekjes heb laten doorzoeken.

Vooreerst dan naar:

DE HEL.

Schrik niet! Ik zou een wreedaard wezen indien ik u naar de *Inferno* van Dante verwees, met het verschrikkelijke: „Wie intreedt, legge alle hoop voor eeuwig, eeuwig af." Neen, waar ik u binnenleid is het heel anders, 't is geen peillooze afgrond, maar een aangename kloof of vallei, de pen van een Haafner waardig, om er u een schets van te geven.

Stel u zoo'n kloof van dien meester voor oogen, of zoo volledig als uw eigen fantasie ze scheppen kan, denk in het midden geen klaterende rivier, maar een smal kronkelend beekje, welks water hoogerop door een bron opgestuwd wordt tusschen een veenlaag door, die naast welige grastoppen, kleine waterplasjes te zien geeft; de

wanden zijn niet scherp en loodrecht of overhangend, maar zacht van samenstelling en van boven terugwijkend.

Wuivende eiken rijzen amphitheatergewijze langs de zijden omhoog, de geheele vallei overweldigend, zoodat hier bij een aangenaam donker een frissche temperatuur heerscht.

De lianen van het Noorden, de kamperfoelie's, slingeren zich door Rhamnus- en Evonymustruiken, den bezoeker door zijn geuren verrukkend.

Klimop van een arm dikte omknelt een ouden populier en laat zijn glimmende bladeren en zwarte trossen als een zeer lange pelerine langs diens zijden af hangen, een schuil- en broedplaats biedende voor de gewiekte geluidjes.

Ziet naar den grond.

't Wit van anemonen en klaverzuring wisselt af met 't geel van speenkruid en dotterbloem en boven links bij 't slingerend pad over de helling, staren de prachtige, blauwe bloemen van maagdepalm u teeder aan. Op den moerassigen bodem is nu nog weinig in bloei, over een paar maanden is de bodem bedekt met 't geel van Lysimachia nemorus, terwijl Impatiens noli tangere een meter-hoog boschje vormt. Dan ziet men ook de roodachtige bloempjes van Scutellaria minor, de mooie bloemen van Circaea lutetiana naast de zeldzame schermbloem, Sanicula europaea.

Hooger, achter een bosch, waar vijf soorten Coniferen broederlijk samen groeien, kruipt de gele doovenetel allerwegen over den grond. Ziezoo, een paar soorten heb ik u gewezen, later moogt ge zelf meer zoeken, nu nog eventjes naar :

'T RIET.

Een flinke stap met de zevenmijlslaarzen over heuvels

en dalen, bosschen en weiden en wij zijn er. Voor een gewoon sterveling echter is het een dik half uur gaans. Het dal vertoont met het zoo even verlatene groote overeenkomst, wat het uiterlijke en de samenstelling betreft; voor de rest ligt het meer open, is veel langer en bochtiger, het beekje is dieper en de plantengroei voor een gedeelte prachtiger. Hier toch staan de oevers over eene lengte van meer dan honderd meters bezet met goudveil (*Chrysosplenium alternifolium*), later met duizenden *Cardamine's amara*. Iets hooger staan de verleden jaar op Singraven voor 't eerst gevondene *Gagea spathacea's* in groote hoeveelheid. Nog hooger *Gagea lutea* zzz., daar en iets verder een oppervlakte van wel 600 M². bedekkend; maar hoe het komt, weet ik niet, weinig in bloei! Salomonszegel, muskuskruid, gele doovenetel en boschwederik zijn er verder gewone planten.

Dat zijn de zeldzaamste soorten, die ik daar op twee excursies heb ontdekt. Ik ken de plekjes sedert verleden zomer. En nu is het dunkt mij niet onmogelijk, dat daar nog meer moois te vinden is. Wie helpt nu eens zoeken en napluizen of nu die orchideeën, waarvan hier heele weilanden vol staan, allemaal *Orchis latifolia* en *maculata* is? Wie kan er nog wat van zijn gading vinden?

Kunt ge nu uit het voorgaande besluiten of de beschreven streken eenigszins met Zuid-Limburg te vergelijken zijn? Zoo niet, komt van 't voorjaar of van den zomer en ziet en zoekt, een gids wil ik voor de liefhebbers zijn, zoo de plicht mij niet elders roept. Ik denk, dat men de moeite ruimschoots beloond zal vinden.

Denekamp.

J. B. BERNINK.

W A A R O M ?

(Vervolg van blz. 131.)

Zijt ge wel eens onder den machtigen, betooverenden indruk geweest, lezers, van het voorspel van den Lohengrin, waarbij de aetherisch-fijne klanken als glazie draden uiteengetrokken worden, en weer in elkaar vloeien als ragfijne waterstroompjes; waarbij ge in een wereld gebracht wordt, verhevener, dan ge dacht dat bereikt zou kunnen worden te midden van uwe alledaagsche beslommingen? En hebt ge in 't verloop van deze opera wel eens herhaalde malen onwillekeurig gehuiverd, zoodra ge weer het sombere onheilspellende eedmotief voeldet naderen? Hebt ge wel eens een opvoering van „Die Walküre” bijgewoond en u als 't ware mee voelen zweven bij het vertolken van den Walkürenritt; kortom zijt ge vatbaar voor het edele en verhevener van machtige muziek en zang?

Welnu, de edele oogenblikken, die dusdanige uitvoeringen ons geven, kunnen wij ook op andere manier nog beleven. De *natuurstudie* kan ze ons bezorgen, mits wij haar op de *juiste* manier aanvatten. Evenals de muziek, veredelt en verhoogt zij den mensch en geeft hem een rijk gemoedsleven.

Vele menschen, die later beroemde natuur-philosophen zijn geworden, zijn in hun jeugd begonnen, door een onverklaarbaren innerlijken drang daartoe aangespoord, met het verzamelen van naturalia. Waarom ze dit eigenlijk gingen doen, en waarvoor ze het verzamelde gebruiken konden, wisten ze zelf niet, maar ze konden alleen zeggen, dat de bezigheid van het verzamelen zelf, en de daarop volgende bezigheid om het verzamelde te rangschikken naar een

bepaald systeem en het dan te bewaren, om er een duurzame „Augenweide” aan te hebben, hun leven in die periode aangenaam vulde. De een verzamelde insecten, de ander vogels of vogeleieren, een ander weer planten, of schelpen, en allen werden zij geleid door denzelfden geest. Maar dan kwam er een andere tijd; men voelde, nadat men alles gerangschikt en herhaalde malen bekeken had, een zekere onvoldaanheid; men kreeg een gevoel, dat al dit bij elkander geschaapte nu toch eigenlijk nergens meer voor diende; wat had men er ten slotte toch aan; ja, nu en dan keek men er nog wel eens naar, maar langzamerhand liet men de collectie toch vervuilen en achteruitgaan. Waardoor dit kwam? Doordat men zelf in ontwikkeling vooruitging, en vergat om aan het verzamelen een hooger idee ten grondslag te te leggen. Wat men tot nu toe deed, scheen niets verhevener dan de verzamelzucht van raven en eksters, die allerlei mooie blinkende voorwerpen verzamelen, of van de z.g.n. prieltjes makers, die mooie schelpen, fraai gekleurde veeren enz. bij elkaar brengen, omdat het hun een levensamusement is, steeds die voorwerpen te kunnen bekijken. Maar dit soort vermaak voldeed den tot hooger intellectueele ontwikkeling aangelegden jeugdigen natuurvorscher niet meer; verzamelen, ja dat deed hij nog gaarne, maar dit verzamelen moest een hooger doel hebben; door dit verzamelen moest hij iets groots kunnen bereiken. Hij studeerde, peinsde, wikte en woog... en langzamerhand stegen er natuurwaarheden uit zijn collectie op: hij zag de verschil.